

Kärlek och anarki med nordiska ögon

I dag kör den i gång, årets upplaga av Kärlek och anarki. Och som det råkar är gästerna i år flera än någonsin. På plats i Helsingfors finns bland annat Oscarvinnaren Luc Jacquet (Pingvinernas resa) och Hayao Miyazaki-lärjungen Hiromasa Yonebayashi.

Jacquet är aktuell med dokumentären *Ice and the Sky*, en film om polarforskaren Claude L'Orsi som redan för trettio år sedan förutspådde klimatförändringen. Yonebayashi är här för att presentera Studio Ghibli-produktionen *Marnie – Flickan i fönstret* – efter en tegelsten av fantasyförfattaren Joan G. Robinson.

Filmen går upp på biograferna landet runt senare i höst, liksom öppningsfilmen *Louder Than Bombs* av norrmannen Joachim Trier – denna gång i internationellt sällskap. Isabelle Huppert gör den förolyckade krigsfotografen vars öde kastar en skugga över sönerna Jesse Eisenberg & Devin Druid samt maken Gabriel Byrne.

Bland de övriga förhandspremiärerna noterar vi Jafar Panahis *Taxi Teheran*, om ett Iran av idag. Varför inte spana in också Matteo Garrones *Tale of Tales*, en sagoantologi ämnad för vuxna.

Även i övrigt har människorättsfrågorna en starkt framskjutet position. Ta till exempel Davis Guggenheims dokumentär *Malala* som ju handlar om den pakistanska skoltjejen, hjältinnan och fredspristagaren Malala Yuosafzai.

Estlands förflutna

Finlandspremiär blir det även för Elmo Nüganens estniska krigs- och familjedrama, hemmafavoriten *1944*, men eftersom filmen är föremål för en mera allmän spridning senare i höst lyfter vi fram en annan estnisk film, Martti Haldes *Risttuules* som internationellt går under titeln *In the Crosswind*.

↑↑ I KRIGETS SKUGGA. Isabelle Huppert i norrmannen Joachim Triers *Louder Than Bombs*.

↑ DAGENS IRAN. Jafar Panahis *Taxi Teheran*.

↓ SMÅSTADSVEMOD. Hafstein Gunnar Sigurdssons isländska *Paris of the North*.

Det är ett stilistiskt innovativt, djupt rörande drama som tar avstamp i sommaren 1941 när tiotusentals människor i de baltiska länderna deporterades till Sibirien, bland dessa Laura Petersens filosofistuderande som tillsammans med sin lilla dotter förs till Sibirien.

Här väntar fysiskt krävande skogsarbeten och den som inte uppfyller sina kvoter kan inte heller räkna med mat. Med tiden finner sig många av de deporterade i sitt öde, såsom Ernans väninna som äktar en lokal kolchoshöjdare. Stalins död år 1953 gör att Erna (Petersen) kan återvända till Estland – fortsättningsvis utan vetskap om sin makes öde.

Filmen börjar med lyriska, äppelträdsdoftande minnesbilder som osökt för tankarna till en Tjechov. Men i samband med deporteringen går Helde in för svartvita stillbildstudier där kameran – i kombination med de karga Sibirien-miljöerna – gör det mesta av arbetet.

Slutresultatet är lika lyriskt som det är gastkramande och sällan har väl ett enskilt människoöde på samma sätt gett ansikte åt en historisk tragedi.

Island starkt framme

Beträffande de nordiska filmerna ligger den isländska filmen i år bra till. Tänker inte minst på Hafstein Gunnar Sigurdssons *Paris of the North*, den vemodigaste av småstadsskildringar.

Handlingen kretsar kring 37-åriga Hugji (Björn Thors) som flytt sitt kraschade äktenskap och nattlivet i Reykjavik till en håla i nordväst. Var dagen präglas av AA-möten med exsvärfar Svanur, av misslyckade romantiska inviter och studier i portugisiska (av allting).

Från Island kommer också Grímur Hákonsons *Rams*, uppmärksam i den prestigefyllda *Un Certain Regard*-serien i Cannes, och *Virgin Mountains*, en tragikomedi om linedance och amoröst akterseglade ungar. I *In a Fishbowl* av Baldvin Zophoniasson kolliderar en handfull människor med slumpen som ledstjärna.

Gärna lyfter man fram också Sanna Lenkens *Min lilla syster*, ett ungdomsdrama som ger nytt blod åt den en gång så firade svenska ungdoms-

filmen. Stella (Rebecka Josephson) är den lätt knubbiga 12-åringen som lever i skuggan av storsyster Katja (sångfågeln Amy Diamond), konst-åkningstalangen.

En elege förtjänar också Ronnie Sandahls *Svenskjävlar* som tar pulsen på dagens svenska gästarbetare. Bianca Kronlöf är en av de ungdomar som åkt till Norge (läs: Oslo) i hopp om ett bättre liv.

Kanske kunde man tala om en syskonfilm till Gabriela Pichlers *Åta sova dö*, denna socialrealistiska, blågula småstadsskildring. Poängen är att nu är det svenskarna, de forna "storebröderna", som får lov att äta ur norrmännens händer, vilket inte hindrar den uppnosiga hjältinnan från att tala om Norge i termer av "en utvecklingsstörd kusin som vunnit på Lotto".

Svensk fresk

Varför inte samtidigt nämna Mikael Marcimains *Klas Östergren*-filmatisering, *Gentlemen*. Det är en stort upplagd fresk över det efterkrigstida Sverige (Stockholm och Södermalm), komplett med kontinentala storstadsutflykter.

David Fukamachi Regnfors (Östergrens alter ego) är författaren som i slutet av 70-talet får i uppgift att skriva en samtidsroman i *Strindbergs och Röda rummets* anda. Det är så han stöter på bröderna Morgan; pianisten och boxaren Henry (David Dencik) samt poeten och pundaren Leo (Sverrir Gudnason).

Givetvis finns också den inhemska filmen med på ett hörn. I *Tunteiden temppeli*, en dokumentär, gräver Jouko Aaltonen ner sig i biografens mörker allt medan Joonas Berghäll i *Aidin toive* grunnar på moders kärleken.

Inte att förglömma: Peter von Baghs kollagefilm *Sosialismi* som av upphovsrättsliga skäl hör till rariteterna i utbudet. Mest intressant sett ur finlandssvensk synvinkel är trion Herman Karlssons, Karin Pennans och Anna Bloms pinfärska kortfilmer – resultatet av ett samarbetsprojekt mellan Filmstiftelsen, Rundradion och Svenska kulturfonden.

KRISTER UGGELDAHL

kristen.uggeldahl@kolumbus.fi

